

Петровська І.П.
асистент ФММ, НТУУ «КПІ»
Маркіна Я.О.
студентка ФММ, НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ ЗА УМОВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В цій статті досліджуються актуальні проблеми діяльності малого бізнесу, які безпосередньо пов'язані зі змінами законодавчої бази України.

Ключові слова: малий бізнес, фізична особа – підприємець, юридична особа, система оподаткування, єдиний податок, ПДВ, валові витрати.

Вступ. Сфера малого бізнесу в Україні, з перших років її існування, була визнана одним з пріоритетних напрямків проведення державної політики, завдяки тому що вона здатна швидко та з мінімальними затратами пристосовуватися до зміни попиту та забезпечувати його на вузько направлених ринках, задовольняти не масові, а індивідуальні потреби завдяки підвищеній гнучкості. Внаслідок чого відбувається забезпечення ринку необхідною кількістю продукції, що означає подолання дефіциту. До наступних переваг малого бізнесу можна віднести його здатність до стимулювання конкуренції, роздержавлення, надання робочих місць, подолання проблем з безробіттям.

До найвідоміших вітчизняних професорів та вчених, які займаються вивченням сучасних проблем діяльності малого бізнесу в Україні можна віднести Воротіну Л., Галь В., Кінах А., Лигоненко Л., Мазур О. Чіткішим формуванням теоретичних засад щодо цього питання займаються Карсекін В., Збарський В., Малік М та інші.

Основними проблемами розвитку малого бізнесу виступають обмеженість матеріальних фінансових ресурсів, недосконалість системи оподаткування, сильна залежність від ринкової кон'юнктури, часткова або повна відсутність сегментації ринку, висока чутливість до зміни економічних процесів, конкуренція з боку великих компаній, недостатнє впровадження державної програми підтримки, надмірне втручання та контроль з боку держави. Також, ця сфера є не досить чисельною, що не сприяє послабленню монополізму.

Постановка задачі. Мета статті – проаналізувати реальність і дієвість змін, які відбулися в сфері малого бізнесу, визначити негативний та позитивний їх вплив на діяльність суб'єктів господарювання.

Результати дослідження. Певні законодавчі документи, які стосувалися ролі держави щодо підтримки і розвитку малого підприємництва, набули сили тільки з 1 січня 1999 року Наказом Президента «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності зазначених суб'єктів». Цим Наказом спрощувалась система оподаткування, тобто вводився єдиний податок.

Переходити до спрощеної системи оподаткування мали право юридичні особи (будь-якої форми власності, середньооблікова чисельність працівників не перевищує 50 осіб та обсяг виручки не перевищує 1 млн. грн.) та ФОП (середньооблікова чисельність працівників не перевищує 10 осіб та обсяг виручки не перевищує 500 тис. грн.). Ставка єдиного податку для фізичних осіб встановлюється у розмірі від 20 до 200 грн. залежно від виду діяльності. Суб'єкт підприємницької діяльності – юридична особа може самостійно обирати ставку податку: 6% від доходу, за умови, що підприємство є платником ПДВ або 10% від доходу – для неплатників.

Згідно внесення змін до Податкового кодексу України з'явилися певні перешкоди на шляху вдосконалення ринкової системи. До них можна віднести: змінення та ускладнення всієї фінансової звітності без необхідного інформаційного та матеріального забезпечення; посилення контролю; перебудова фінансових розрахунків; незначне зниження певних податків для платників загальної системи оподаткування, але їх підвищення для платників спрощеної системи. Також, важливим фактором виступає той факт, що підприємство може стати платником податку на додану вартість тільки при певних умовах, що для багатьох може негативно позначитись на їх співпраці з іншими юридичними особами. Треба відзначити, що особам, які працюють на спрощеній системі оподаткування відмовлено в праві бути платниками цього податку взагалі. Юридичні особи, співпрацюючи з такими підприємцями, можуть відносити свої витрати тільки за рахунок прибутку, що не є вигідним та привабливим. Тобто, були створені умови для відмови приватного підприємця від платника єдиного податку, та переходу його від спрощеної системи оподаткування до загальної. Вище зазначене не сприяє розвитку малого бізнесу, тому що приватні підприємці втрачають вагому кількість споживачів в особі юридичних осіб.

Пропозиції покращення виходу із даної ситуації можна розглянути такі: внесення змін в законодавчі проекти по розвитку малого бізнесу повинні формуватись з урахуванням співпраці з представниками підприємницьких кіл; прискорення темпів зниження податкового навантаження; надавання пільг не тільки стратегічним об'єктам держави, а й іншим потребуючим підприємствам, наприклад у вигляді часткового погашення кредиторської заборгованості з метою реалізації інвестиційних проектів; сприяння формування відповідних структур, підтримуючих розвиток та розширення малого бізнесу; державна політика повинна сприяти створенню пільгових умов системи кредитування малого бізнесу; максимальному спрощенню юридичних процедур «створення-закриття» підприємницької діяльності; створенню сприятливих умов та заходів підтримки при переході до категорії середнього бізнесу, щоб ріст діяльності не лякав понесенням більших збитків та не змушував підприємця приховувати рівень доходів.

20 жовтня 2011 року ВРУ у другому читанні прийняла Законопроект №8521 від 16.05.2011 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та

деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності».

Таблиця 1

Порівняльна характеристика юридичних осіб платників єдиного податку

Характеристика	Юридичні особи	
	4 група	До прийняття ПКУ
Використання найманих працівників	Не більше 50 осіб	Не більше 50 осіб
Граничний обсяг доходу за рік, грн..	5 млн	1 млн.
Ставка єдиного податку	Для платників ПДВ – 3% від доходу. Для неплатників ПДВ – 5% від доходу.	Для платників ПДВ – 6% від доходу. Для неплатників ПДВ – 10% від доходу.
Право на свідоцтво платника ПДВ	Мають право у разі обрання ставки 3%	Мають право у разі обрання ставки 6%
Види діяльності	Будь які види, окрім заборонених для спрощеної системи.	Будь які види, окрім заборонених для спрощеної системи.

На сьогоднішній момент законопроект відданий на підписання Президенту України. Відбулася нова класифікація малого підприємництва: платники єдиного податку тепер поділяються на чотири групи (перші три – фізичні особи-підприємці, четверта – юридичні особи). Щодо, роботи ФОП, то тут можна виділити такі зміни (Табл. 2.) юридичні особи, співпрацюючи з ФОП 2-ої (купуючи товари) та 3-ої (купуючи товари та послуги) груп знов зможуть відносити витрачені кошти на валові витрати; ФОП надали можливість бути платником ПДВ за умови приналежності до 3-ої групи та обрання трьох відсоткової ставки єдиного податку від доходу; щодо ведення обліку та надання звітності приватні підприємці 1-ої та 2-ої груп ведуть книгу обліку доходів і подають до податкової інспекції декларації; платникам єдиного податку 3-ої групи надано право сплачувати внески до соціальних фондів у розмірі мінімального страхового платежу. Останнє є вагомою перевагою на шляху вибору системи оподаткування для підприємців, які зараз працюють на загальній системі. Якщо, цей проект закону набере чинності, то підприємці, які оберуть спрощену систему оподаткування, повинні будуть подати відповідну заяву до податкової інспекції за 15 календарних днів до початку наступного кварталу, тобто до 15 грудня 2011 року, згідно чинного законодавства. Стосовно юридичних осіб 4-ої групи можна зазначити, що вона по всім параметрам дуже схожа на 3-тю, окрім кількості найманих робітників, що можуть налічуватись не більше 50, та обсягу доходу (до 5 млн. грн.) (табл. 1.).

Висновки. Як підсумок, можна зазначити, що зміни у новому Законопроекті [3], який прийнятий втретє з урахуванням пропозицій президента, у разі його підписання, зможе покращити економічне становище

сфери малого підприємництва та стимулюватиме фізичних осіб-підприємців розширювати свій бізнес.

Таблиця 2

Характеристика та класифікація груп ФОП

ФОП	1 група	2 група	3 група	до прийняття ПКУ
Характеристика				
Використання найманих працівників	Не можуть використовувати	Не більше 10 осіб	Не більше 10 осіб	Не більше 10 осіб
Граничний обсяг доходу за рік, грн	150 тис.	1 млн.	3 млн.	500 тис.
Ставка єдиного податку	1 – 10% від мін з/п	2 – 20% від мін з/п	Для платників ПДВ – 3% від доходу. Для неплатників ПДВ – 5% від доходу.	20-200 грн
Право на свідоцтво платника ПДВ	Не мають права	Не мають права	Мають право у разі обрання ставки 3%	Мають право
Види діяльності	- роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках. та/або - господарська діяльність з надання побутових послуг населенню.	- надання послуг платникам єдиного податку та/або населенню. - виробництво та/або продаж товарів. - діяльність у сфері ресторанного господарства.	Будь які види, окрім заборонених для спрощеної системи.	Будь які види, окрім заборонених для спрощеної системи.
Віднесення витрат до складу валових для платників ПП	Не відносяться	Послуги не відносяться. Товари відносяться.	Відносяться	Відносяться
Ведення обліку	Книга обліку доходів, яка затверджується Міністерством Фінансів	Книга обліку доходів, яка затверджується Міністерством Фінансів	Для неплатників ПДВ – книга обліку доходів, Для платників ПДВ – облік доходів та витрат	Книга обліку доходів та витрат

*джерело: розроблено за даними [3-5]

Даний Законопроект вдало класифікує ФОП та був збільшений обсяг доходу, який враховує інфляцію в порівнянні з 1999 роком. Були вжиті заходи послаблення державного контролю, спрощення ведення обліку та покращені умови співпраці з юридичними особами платниками податку на прибуток. Хоча й разом з тим підвищився розмір податкового тягаря та значно збільшився перелік видів діяльності, якими можуть займатися підприємці – «спрощенці».

Перелік посилань

1. Яворська Т. І. Теоретичні аспекти визначення сутності малого бізнесу / Економіка АПК. - 2010р.- №3. – С. 77-80;
2. Воротіна Л.І. Можливості збереження підприємств сектору малого бізнесу економіки України // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. Наук. пр. – К: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. - Вип.19. – С.32-38.
3. Податковий Кодекс України із змінами і доповненнями, внесеним Законом України від 23 грудня 2010 року №2856-VI
4. Законопроект №8521 від 16.05.2011 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності»
5. Указ Президента №727/98 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності зазначених суб'єктів»
6. Роговець А.М. Спрощена система оподаткування малого підприємництва// Фінанси України. 2005, № 4. – С. 24-31

Петровская И.П.

асистент ФММ НТУУ «КПІ»

Маркина Я.А.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

В этой статье исследуются актуальные проблемы деятельности малого бизнеса, которые непосредственно связаны с изменениями законодательной базы Украины.

Ключевые слова: малый бизнес, физическое лицо - предприниматель, юридическое лицо, система налогообложения, единый налог, НДС, валовые расходы.

Petrovska I.P., Markina I.O.

THE PROBLEMS OF SMALL BUSINESS IN TERMS OF ECONOMIC TRANSFORMATION OF UKRAINE

This article examines the current problems of small business that are directly associated with changes in legislation of Ukraine.

Keywords: small business, a natural person -entrepreneur, legal person, the system of taxation, single tax, VAT, gross expenditure.